

PREGÓ DE LA FESTA MAJOR DE SANT PERE
24 DE JUNY DE 2015
JOSEP M. RIBAS PROUS

Il·lustre senyor Alcalde, Regidores i Regidors, Senyores i Senyors,

Voldria començar donant-vos les gràcies per l'honor de fer-me pregoner. Em fa il·lusió formar part de les festes de Reus, tot i que els de casa saben que m'amago sempre quan es tracta d'homenatges. Aquest cop he de confessar que també ho vaig intentar fer, però la meua dona, al meu costat, em va dir que fos valent i que no em tornés a escapar com havia estat fent durant els darrers 15 anys, ja que per ella seria bonic reflexionar en nom de Reus, des del record, en el present i en el futur.

Sincerament us dic de veritat i des del fons del cor que continuo pensant que jo no sóc el més adequat per un honor com és el de fer el pregó, encara més tenint en compte la meua obsessió de no formar part de l'exposició pública dels darrers anys.

Jo, que en els darrers anys de la meua vida he estat vivint tancat com un anacoreta, trampejant els temporals del nostre Grup (un col·lectiu del que es coneix molt el seu treball, però no els seus personatges), intentant que no s'ensorrés el "xiringuito", treballant i deixant córrer les festes, en temps que fins i tot cerco carrerons foscos i sense transit per anar de pressa a fer encàrrecs, evitant llargues converses, saludant els amics de lluny, i responent el seu "hola" amb un "adéu"...

Mireu si em coneixen els dels carrers foscos, que recordo una vegada –al meu començament dels cabells blancs (pocs i esborrifats), amb rínxols de mesos de peresa, evitant anar al pobre barber...— que transitant solitari una matinada per "endurrials" deserts de la nostra vila, un grupat d'encantadors nens gitanets em seguiren pels carrers. Intrigat, vaig preguntar-los "Xiquets, per què em seguïu?", i em varen

contestar una mica a l'estil Eugenio "Oiga, ¿usted no es aquel que sale en la Tele echando las cartas?". Vaig quedar astorat, m'havien pres pel Rappel...

Bé, doncs ara aquí estic per fotografiar des de la meva particular visió un Reus (i unes festes) que potser he viscut més a través dels meus pares, més tard amb la meva família i artísticament a través de l'impuls de l'Agrupació Fotogràfica i del bons amics. Tancat uns dies al Pradell de l'Amorós i a la vella casa dels Prous, amb la sola companyia del meu gat Ullals, reflexiono i medito per trobar el bon camí del pregó.

De la festa major, en recordo els temps austers dels anys quaranta, una mica en blanc i negre (molt de negre, per cert), la meva iaia em portava a veure la Mulassa i l'enlairament dels globus, també alguns focs japonesos dels que sortien caramels, i amb els meus pares, la Tronada, l'emoció dels gegants, i sobretot, més tard, les processons, amb els ciris encesos i moltes hores d'església, i el so de l'orgue, molta negror de sotanes i sermons massa llargs.

En tot aquest context, probablement qui em va encomanar l'esperit ganxet va ser el meu pare. Ell era un dels històrics de l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya, que hagués pogut donar una gran lliçó magistral entorn la festa major. Nascut el 1898, malgrat ser fill del Maresme estimava Reus com el seu Mataró. Sempre havia trobat paral·lelismes entre ambdues ciutats per llur tradició cultural, així com pel fet de ser emprenedores, treballadores i comercials.

Els Ribas varen coincidir diverses vegades amb personatges importants de Reus, com Antoni Gaudí —un oncle, vicari de la Sagrada Família—, i Eduard Toda, amb el germà, en Marià Ribas, arqueòleg, inseparable col·laborador en la reconstrucció de Poblet.

El meu pare, també arqueòleg i naturalista, s'havia casat amb la germana de Josep Maria Prous i Vila. Jo vaig néixer accidentalment i involuntària, podríem dir, enmig, a Barcelona.

Com a servei a Reus, en temps difícils, motivat pel seu compromís amb la terra, va ser impulsor de la restauració dels Minyons de Muntanya –els Boy Scouts Catalans– i va formar un interessant nucli de joves, ensenyant botànica, arqueologia, cartografia, mineralogia i les tradicions populars. D'aquest grup varen néixer botànics, arqueòlegs, literats, i fins i tot un conservador de Museu de Geologia.

Si un encert cal reconèixer, és que aquest home mai va acceptar el protagonisme ni els honors, ell ho tractava de vana glòria, i ho considerava com el pitjor de tots els mals, i motiu de tots els desastres.

A còpia de repetir-ho milers de vegades, això va quedar dintre del meu jo interior, i al final, amb l'experiència dels temps, he entès que tenia tota la raó.

Tot i així, com a anècdota sobre el meu interès inicial per la fotografia, recordo allò que el nostre metge de capçalera, el Dr. Antoni Escolà, bon amic del meu pare, li va dir un dia: “Compte, Sr. Ribas, el seu fill s'aficiona a la fotografia, i la fotografia és un vici que porta els fills a l'hospici”.

La fotografia ha estat i és un element principal i indispensable en tota festa, i a Reus sóc testimoni que ha estat, a més, l'eix vertebrador d'una base cultural enorme, i d'un fons fotogràfic de gran valor.

Des del 1902 va ser una qüestió reusenca. Primer al seu gran ateneu, el Centre de Lectura, i als anys trenta, amb la República, al Centre d'Estudis (preàmbul dels Ploms), un projecte que no va poder avançar i que va aplegar un gran equip d'intel·lectuals inquiets, molts d'ells lliurepensadors. Va ser el naixement del naturisme i el nudisme, precursors d'ideals feministes, alguns trotskistes, però ve la guerra... I la foscor.

L'esperit de Reus, però, no es va aturar, i el 1960 l'emprenedor Enric Pàmies proclama i capitaneja un altre nucli, l'Agrupació fotogràfica, dins la qual vaig continuar com a president. Es convertirà en una entitat d'ànima reusenca que creix amb la ciutat i que progressivament reflexiona sobre normes d'ètica, rebutjant els focs d'encenalls

tradicionals, trenca motlles i porta una línia diferent, sempre en conflicte amb l'endogàmia immobiliària. Que "inventa" el primer curs d'iniciació a la fotografia a Catalunya i probablement a l'Estat Espanyol, i d'aquí es reproduïx amb més de 260 tallers. Per tot aquest entorn de cursos hi transiten més de 5.000 persones, se'n formen i sorgeixen molts professionals i neixen diverses entitats en poblacions veïnes. Es continua amb els arxius històrics, que deixaran una estela de més de 6.000.000 de negatius cedits per famílies reusenques, més 318 exposicions, i portaran a la creació de 33 edicions de llibres portafolis anuals de Reus i els seus entorns, promocionant per primera vegada l'inconfusible modernisme arquitectònic, i que constitueixen les nostres primeres reivindicacions sobre la importància del patrimoni urbà.

Continuaré, però, destacant que l'evolució de Reus lligada a la fotografia no es queda a nivell local. A través de la fotografia, el nom de Reus està present, col·lectivament, en més de 3.380 guardons importants, 200 medalles d'or, 630 exposicions d'autor i moltes altres col·lectives, 876 obres en museus internacionals i 1.879 entre museus estatals i col·leccions privades.

Els catàlegs i portafolis de Reus es classifiquen des de la Biblioteca del Congrés dels EEUU fins al museu Pravda de Moscou.

Amb aquell esperit orgullós del "Reus, París i Londres" que diuen que caracteritza els ganxets i les ganxetes destacaré en clau d'anècdota que el 1978 un conegut acadèmic de la Universitat de Moscou, Vladimir Zaporoshenko, em va manifestar haver realitzat dues tesis, una sobre la meua obra i l'altra sobre la importància dels nostres salons internacionals. Més tard va publicar en un diari un article que deia: "És ben curiós que Reus, a la vora de la Mediterrània, és molt més conegut, en fotografia, que per exemple Barcelona o Madrid".

Per transmetre el que Reus posseeix amb tota aquesta base i història fotogràfica, m'agradaria apropiarme de l'aforisme de l'escriptora Susan Sontag, que diu que col·leccionar fotografies és col·leccionar el món. Un món únic de moments

magníficament capturats per fotògrafs emblemàtics, a alguns dels quals em remetré breument per mostrar la forma en què han vist Reus i les seves festes.

En una escena del 1910 Manuel Quadrada ens mostra quan esclata la Tronada, amb una plaça a vessar, un municipal amb el sabre i un capellà que corre amb les faldilles de la sotana que li volen...

De la col·lecció Vidal Colomines recordo la imatge d'una cursa ciclista que es fa durant la Festa Major de 1922 per un raval de Santa Anna ple de senyeres, senyeres que desapareixeran amb la dictadura de Primo de Rivera.

El 1946 l'Estanis Pedrola capta una bonica instantània dels moments plens d'il·lusions de les festes: l'enlairament de globus a la plaça Mercadal mentre al fons, amb una casa semi enderrocada pels bombardejos, s'albiren les ferides de guerra.

I d'aquest mateix autor, amb unes llums que es filtren d'una forma que mai cap òptica actual podrà superar, una fantàstica escena dels anys 50 on els reusencs i visitants de les festes es tapen les orelles mentre observen la tradicional traca a la plaça Prim.

I arribem als 60 amb una foto tendra –com totes les del Salvador Ferré-, just davant de cal Coder, una preciosa i jove mare gitana amb el seu fill a punt de donar-li el pit. Sembla que s'ha acabat la Tronada i encara es veuen boirines fumejants.

També d'aquests 60 recordo una escena de les poques que vaig fotografiar personalment i que m'ha quedat en la memòria de les Festes: la Plaça Mercadal a petar i en un carreró darrera l'Ajuntament, uns infants organitzen una mena de processó i parada militar, carregats amb timbals de llauna, lluint barrets fets de paper de diari, precedits pel cap del grup que porta un pal d'escombria i hi lliga una camisa taronja a mode d'estendard.

I en arribar a aquest 60 i escaig, no us voldria empaperar sota tant paper fotogràfic però en aquest punt no puc evitar somriure i transportar-vos a una imatge del benèvol

alliberament de l'erotisme que es manifestava pels carrers de Reus d'aquesta època. Una esplendorosa senyora amb una exquisida faldilla ajustada, "tubo", captada d'esquena a la vora dels Gegants. La seva parella es gira i observa, amenaçador, el fotògraf; sortosament, en Jaume Borràs era corpulent...

Dels 2000 endavant, l'ànima de les festes de Reus no es perd. En són testimoni, entre altres, fotografies com les del Llauradó d'un geganter que surt tot suat de sota de les faldilles de l'Indi, o la del Carrasplet vist des de ras de terra, majestàtic guerriller a l'estil de "Sierra Madre", captat pel Llorenç Herrera. En Josep Aragonès capta també al nostre reconegut Jaume Amenós disfressat a la Festa del Mercat del Mercadal.

I podem tancar aquest recull de les festes amb el Bou de Reus a la Diada de Sant Joan del Tino Taltavull.

El Dr. Maurice Dorikens, president de la Federació Internacional de Fotografia, col·laboradora de la Unesco, en una visita a la ciutat, ens va manifestar que Reus en els dialectes germànics vol dir Gegant.

Si féssim balanç del per què de tants treballs, podríem dir que des del món de la fotografia hem estat història com la de tants altres grups al servei del nostre Reus. Amb projectes, plens d'idealismes i utopies, a la vegada que immersos en la marxa del vent del nostre Baix Camp. Un Baix Camp que diuen que embogeix i apassiona, possiblement com a desig d'alliberament o acràcia. En definitiva, l'experiència d'uns seixanta anys de col·lectiu d'anònims artistes que varen decidir deixar de ser-ho per fer d'obers d'una causa difícil.

L'encert va ser intentar servir i no servir-se. Aprendre sempre i practicar a diari l'autocrítica apropant-nos a artistes, historiadors, intel·lectuals, escriptors, i també a gent compromesa en d'idealisme polític, començant ja en èpoques en que les llibertats i la cultura eren proscrites.

Noms en el record, de Joaquim Santasusagna, Pere Anguera, Ramon Amigó, Xavier Amorós, Claudi Arnavat, Josep Massó, Maria Aurèlia Campany, Jaume Vidal Alcover, Paco Candel, Montserrat Roig, Vázquez Moltalbán, Xavier Vinader, Miquel Porter, Roig Rosich...

Gent de l'art com Marcel Pey, Martí Royo, Salvador Juanpere, Pierre Brochet, Castro Prieto, Publio López Mondéjar, David Balsells, Chantal Grande, Sanz Lobato...

Fins i tot en els temps de la utopia, un gran admirador nostre va ser Lluís Maria Xirinachs. Recordo una anècdota d'aquell any 1976. Ell estava davant la Model, i els grisos acordonaven el pas a tothom, però de sobte, i sense demanar-ho, m'inviten respectuosament a passar enmig de la gent. Jo, vestit com sempre de negre de cap a peus, traspasso el carrer. Ell es posa a riure i em rep amb un "Benvingut, Josep Maria, molt maca, l'americana de vellut!!! Aquests ximplers t'han pres per un bisbe protestant americà amb la seva dona."

Bé, com veieu he dibuixat el camí del pregó pel món de la fotografia, i disculpeu-me si no us he parlat en primera persona de l'essència de la festa major. Alguns hem hagut de decidir divulgar-la però sense participar-ne gaire, és cert.

Com a cloenda, m'agradaria fer incís en la màgia d'aquesta nit. És el Sant Joan d'estiu i fa no res que hem deixat el solstici, és el Foc de la Regeneració i la Renovació, que representa l'etern contrast entre la Llum i l'Obscuritat, la vida i la mort, l'etern renéixer de la creació. És l'Harmonia Còsmica.

El llegat del seu significat filosòfic ens diu que és la plenitud de la llum que madura els fruits i que propicia en la joventut que sigui apassionada, agressiva, reformadora, irrespectuosa, rebel, impulsiva, que busqui la vida en plena llibertat, sense lligaments als conceptes i a les formes.

En definitiva, tot un símptoma de l'actual signe dels temps.

I després de fer un repàs pel passat i el present de Reus i les festes, viatgem si us plau cap al futur.

Com a pregoner tinc un desig i un somni adreçat als que malgrat ser grans encara poden tenir la valentia de ser joves: tingueu la saviesa i el valor d'escoltar i entendre aquesta nova joventut idealista i utòpica.

Ja ho veieu, com passa el temps. Les crisis mundials malmeten moltes coses. Reflexiono en clau econòmica i observant la convulsió d'aquestes èpoques que han coincidit amb noms de tres grans xicotes: la Margaret, la Cristine i l'Àngela.

Emprenedores en el món de la Dictadura econòmica neoliberal, han manat molt, però no han representat precisament el simbolisme benefactor de les tres gràcies clàssiques. Quina por!!!

I tot això em fa refermar encara més el desig que hem de cuidar-nos però també procurar basar-nos en principis ètics i d'harmonia econòmica, cultural i de llibertat, pels que devem encara de seguir.

Penso que si hi fos avui el meu oncle, el poeta Prous i Vila, amb el seu provat patriotisme i la seva energia, ens cridaria molt fort VISCA CATALUNYA LLIURE!!! en record de llargs anys d'exili i mort en la solitud de Perpinyà tant sols per ser poeta, literat i patriota.

Jo em solidaritzo amb aquest crit, si bé per mi LA CATALUNYA LLIURE no és tan sols un fàcil i gratuït miratge d'Arc de Sant Martí a l'Horitzó, no és un manipulat foc d'encenalls, dels clàssics de "fum i miralls" en forma utòpica...

LA CATALUNYA LLIURE és també la LLIURE EN CULTURA, AQUESTA CULTURA —LA DE VERITAT— que transforma l'Home, el fa Lliure, Igual i Solidari. LLIURE amb el dret al just treball de cada dia. LLIURE amb una Justícia que sospesi la diferència entre el

lladre de pollastres i el lladre de guant blanc. LLIURE i integradora per al foraster, amb els seus drets, deures i llibertats, sigui del Sud o de l'Amazones. I moltes coses més.

La Montserrat, la Raç, la filla del meu gran amic en Ramon Amigó, em va manifestar la seva enveja de poder tirar un dia la Tronada.

En el darrer decenni, ha mort un bon nombre de grans amics, molts d'ells insubstituïbles per la seva saviesa i generositat.

Fa pocs dies, va morir un estimat company col·laborador del meu Grup, i del Mas Iglesias, en Jaume Soler, descrit per tots els qui el coneixien com a vital, tranquil, apassionat, creatiu, sorprenent, esbojarrat, enigmàtic, afectuós i sensible.

Que tots aquests qualificatius seus, units als dels altres grans companys avui absents, en sentiment de record, acompanyi l'encesa de la Tronada, que dediquem, des d'aquest moment, en el seu gran homenatge.

Gent de Reus, xiquets i xiquetes de Reus,

Visca la joventut

Visquin els grans que se senten joves

Per la Cultura i la Llibertat

Visca la festa Major!!!

Visca Reus !!!